

**El testament d'Isabel de Sacirera, escrit per Baltasar
Sança, confessor seu i autor cerverí
del segle XVI**

JOSEP M. LLOBET I PORTELLA
UNED - Centre Associat de Cervera

Introducció

Fa poc temps, donàvem a conèixer diversos textos historiogràfics i el testament del prevere cerverí Baltasar Sança, que fou un dels dos autors del text del *Misteri de Passió* representat més d'una vegada a l'església de Santa Maria de Cervera ¹.

Recentment, hem localitzat un testament d'Isabel de Sacirera, senyora de Montcortès i altres poblacions, que fou escrit -i, possiblement, redactat- per Baltasar Sança, el qual era confessor de la testadora, text que pot tenir interès tant per provenir de la mà de l'autor cerverí com per la gran quantitat de dades que conté ². Per aquest

¹ LLOBET I PORTELLA, Josep M., "Textos historiogràfics de Baltasar Sança, autor cerverí del segle XVI" i "El testament de Baltasar Sança, autor cerverí del segle XVI", *Miscel·lània Cerverina*, 8 (1992), pàgs. 225-243 i 245-254.

² Arxiu Històric Comarcal de Cervera, Fons notarial, Varis, Testaments, 1522-1567.

motiu ens ha semblat adient publicar-lo.

Pel que fa a Isabel de Sacirera, sabem que era filla del donzell Joan de Sacirera i de Magdalena d'Alentorn, senyors de Montcortès, Clariana, el Canós i la Goda, i que es maridà, l'any 1553, amb el cavaller Francesc Caçador³. L'onze d'agost de 1556, data del testament, tant els seus pares com el marit eren ja difunts. També ho era un germà seu que es deia Joan, com el pare⁴. En canvi, una altra germana, anomenada Aldonça, encara era viva. Isabel tenia dues germanes més: Magdalena i Dionísia. El mateix testament ens informa que Isabel de Sacirera es trobava emparentada amb Joan de Calders, senyor de Segur, Onofre d'Alentorn, senyor de Seró, Joan Carles de Copons i Ponç de Peramola, d'Agramunt.

Quan atorgà el testament, Isabel de Sacirera tenia vint-i-tres anys i es devia trobar embarassada, ja que instituí hereu universal el fill que d'ella naixés. Malgrat que Isabel es casà, posteriorment, amb Onofre Aleix d'Hospital i, després, amb Francesc d'Alta-riba, no aconseguí que un fill la sobrevisqués. Per aquest motiu, l'herència passà a Jerònima Alta-riba, neboda de Francesc d'Alta-riba, la qual s'havia maridat amb Pere Ausiàs de March i d'Oluja. És probable, doncs, que el testament de l'any 1556 que transcrivim restés invalidat per algun altre document d'últimes voluntats redactat posteriorment.

Aquest testament que publiquem fou escrit al castell de Montcortès per Baltasar Sança en un plec de quatre folis de paper. Al final, la testadora hi escriví personalment tres línies i mitja. Es trobava clos i segellat quatre vegades amb les armes dels Sacirera⁵.

³ Francesc Caçador hem de creure que pertanyia a la família d'aquest nom que, procedent de Basilea, s'instal·là a Vic al final del segle XV, els membres de la qual assoliren importants privilegis. En el testament es fa esment de Guillem Caçador, abat de Sant Feliu de Girona, que era cosí germà del marit de la testadora, i de Jaume Caçador, sagristà de Tortosa.

⁴ Alguns familiars es trobaven enterrats a la tomba que la família Sacirera posseïa a l'església de Sant Domènec de Cervera.

⁵ Les armes dels Sacirera de la Segarra eren vuit rodelles de sable sobre un camper d'or. Hom pot veure: FLUVIA I ESCORSA, Armand de, *Diccionari heràldic*, pàg. 120; RIQUER, Martí de, *Heràldica catalana des de l'any 1150 al 1550*, pàgs. 180 i 394.

El criteri d'edició del text ha estat el següent: resoldre les abreviatures, introduir els signes de puntuació i d'accentuació i regularitzar l'ús de les majúscules. Les lletres afegides van entre claudàtors.

Text

Ihesus.

En nom de nostre senyor Déu Jesuchrist y de la immaculada verge Maria, mare sua, sie. Amén.

Jo, Elizabet Cassadora, vídua, muller quòndam del magnífich mossèn Francesch Cassador, filla dels magnífichs quòndam senyors mossèn Joan de Çacirera, donzell, y de la senyora Magdalena de Çacirera y de Alentorn, muller sua, quòndam senyors de Montcortès, Clariana, del Canós y de la Goda, consyderant que aquesta habitatió terrena ésser caduca, per ço no vera pàtria, y la esdevenidora celestial y duradora per a tostemps és de cercar, y com sie molt cert que la mia charíssima ànima per a temps tinga a relinquir aquest carnal cors y la mundanal cohabitatió per a tots temps y, si serà atrobada bé adornada, aconseguirà la àurea corona en paradís y per açò és necessari, mentre que la ànima y cors juncts stan en aquest món, se face la provisió necessària per al tant sanct y durador viatge y, per ésser la hora incerta per a quin temps mon redemptor y spòs Jesús me tocarà a la porta y per a què sia preparada per al que el manarà, per ço, jo, sabredita [sic] Elizabet Cassadora, vídua, sana de cors y pensa y ab bona memòria per gràtia de Déu, faç y ordone mon testament y última voluntat, disponent de la ànima, cors y béns del modo següent:

Primerament disponch de la mia ànima, la qual offeresch a la misericòrdia de mon senyor Déu Jesuchrist que de ella face segons sab y vol, supplicant a la sua magestat divina que, puys só factura sua, me vulle inspirar en lo cor contritió de mos peccats y pugua rebre lo viaticum del seu cors preciosíssim en la hora de la separatió de la ànima del cors, com aquel tinga en saludable devotió.

Segonament dexe mon cors a la terra, puys d'ella és exit, emperò crech

fermament aquest ésser resusitador lo dia final, lo qual vull sie sepultat en lo vas dels Çacireres de Montcortès, en lo monestir de Prehicadors de la vila de Cervera, en lo qual és sepultat mon charíssim marit mossèn Francesch Cassador, y, si me convindrà morir prop o lluny de Cervera, vull mon cors sie aportat en dit vas.

Tercerament teste dels béns temporals y transitoris, los que nostre senyor Déu me ha encomanats per a ben usar, y, perquè al dia del compte final sia atrobada fael dispensadora segons ma humanitat y bona consciència, disponch de aquells segons se segueix:

Abans de totes coses, per repòs de la mia ànima, vull e man que tots los meus deutes sien pagats de mos béns simplement y de pla y segons legítimament se provarà y les injúries sien satisfetes y o remeses per amor de nostre senyor Déu Jesús.

Més avant elegesch en marmessors meus y de la mia ànima los molt reverents y magnífichs senyors mossèn Guillem Cassador, abbat de Sanct Pheliu de Girona, cosingermà de mon senyor quòndam marit, y lo procurador primer en orde de la sglésia maior de Cervera y lo reverent prior de Preicadós y lo prior de Sanct Nicolau segon en orde de la mateixa sglésia de Cervera, los dits priors y procurador qui per avuy són y per avant seran, y los magnífichs senyors uncle y cosingermans mossèn Joan de Caldés, senyor de Segur, y mossèn Joan Francesch de Caldés, llur fill, mossèn Onofre de Alentorn, mossèn Joan Carles de Copons y mossèn Ponç de Peremola, de Agramunt, als quals charíssimament supplique y per amor de Déu executen la present mia testame[n]taria voluntat, y, si los tots no poran ésser, vull y done poder a la maior part de aquells puguen executar com si tots y fossen.

Ítem prech per la mia ànima y per salut de aquella quoranta liures barchaloneses, de les quals vull y man sie feta la sepultura de mon cors, novena y cap de any honradament y, si més o menys parrà a la maior part de dits marmessors, sie y dexe a llur voluntat, y vull que de dita quantitat sien donats a quiscú dels vuyt pagesos vasals més pobres qui aportaran lo meu cors a la sepultura deu sous per amor de Déu y als minyons o fadrins vassals, a quiscú qui aportaran les antorxes, sie donat un sou de charitat y tot lo que sobrarà de dita quantitat vull sia donat a pobres vergonyans.

Ítem, dels altres béns meus, dexe y vull que sien donades deu liures barchaloneses a quiscú de les persones següents, per a què tinguen a recort preguen a Déu per la mia ànima, ço és, al venerable mossèn Balthazar Sança,

prevere, rector de les Oluges, beneficiat en Cervera, qui me és pare spiritual de confessió, deu liures per una clotxa y caperó. Ítem a la senyora tia Aldonça Corneta, vídua, deu liures per un àbit de dol. Ítem a la senyora Elizabet de Copons, per lo matex, deu lliures. Ítem a la senyora Caldés, muller de mossèn Joan Francesch de Caldés, deu lliures. Ítem a la senyora Alentorna, muller de mossèn Onofre de Alentorn, per lo matex, deu lliures. Ítem a la senyora muller de mossèn Ponç de Peremola, deu lliures.

Ítem, de mos béns, deixe y vull que sien donades a les charíssimes jermanes religioses de Sancta Clara, de Girona, ço és, a sor Clara quiscun any cinch liures y a sor Violant altres cinch liures, tant solament de llurs vides, y essent morta o mortes vull que la propietat o renda torne al hereu o hereus dejús expressadós.

Ítem vull que sien donades de mos béns a madona Joana Cuynera, per charitat, ultre de la soldada, cinch liures. Ítem a na Joana, donzella, filla d'en Arribau, de Clariana, creada mia, per adjutori de son casament, deu liures. Ítem a na Chatarina, donzella, filla d'en Joan Trilla, del Canós, creada mia, ultra de la soldada, vull li sien donades cinch liures per adjutori de son casament.

Ítem ordene y vull que de mos béns sien esmerçades cent cinquanta-cinch liures en loch segur per los meus marmessors o per la maior part de aquells a censal a sou per lliura, per les quals set liures, quinze sous, vull sien cantats sis ultres, ço és, que vull que lo sisèn dia de febrer, quiscun any, en lo dia que fan professó en la vila de Cervera en honra del sanct fust de la veracreu, que a les set hores ans de la professó se cante un ultre, ab la missa de cruce, ab orgue, del modo dels ultres del noble don Joan de Aymerich. Emperò vull que los reverents preveres assistiran a dita missa offeresquen candeles ensezes y los qui no seran al offerir sien privats de dos dinés y, si no seran a la absolta que vull fassen, sien privats del restant, y vull se celebre en la capella de Sanct Nicolau, en la sglésia maior, y que los reverents frares de Prehcadors sien acollits en dit ultre ab les portions eguals ab dits preveres confreres de Sanct Nicolau, per lo qual ultre vull sien donats trenta sous quiscun any. Ítem de la restant quantitat, que són sis liures, cinch sous, vull que se celebren cinch ultres quiscun any, quiscú de charitat de vint-y-cinch sous, y sien cantats en lo monestir de Pricadors [sic] de dita vila, essent acollits en dits ultres los reverents preveres confreres de Sanct Nicolau ab eguals portions, del modo se celebren los ultres de mossèn Martí Périz quòndam, y vull que los procurador y o prior de Sanct Nicolau predits continuen lo cartell de tots los ultres. Lo primer dels cinch ultres vull se celebre per la ànima de mon senyor y pare mossèn Joan Çacirera quòndam a XXIII de setembre. Lo

segon per la ànima de la senyora mare tal dia com trobaran en capbreu en lo archiu de dita sglésia. Lo tercer per la ànima de mossèn Joan Çacirera, jermà meu, a VII de setembre. Lo quart per la ànima de mon senyor y marit mossèn Francesch Cassador. Lo cinquè per la mia ànima y per als qui só obligada, y vull se cante en tal dia com me convindrà morir. Y, si lo prior o frares de Preicadós sobredit no volran acollir a dits preveres en los ultres, ordén que de fet los marmessors o la maior part commuten dits ultres en la sglésia maior de Cervera, com sie tal ma voluntat; emperò tenen assistir dits preveres a l'offertori y absolta sots dita privatió del ultre primer.

Ítem vull que lo hereu o hereus dejús instituydós sien obligats dels béns de la heretat donar deu lliures barchaloneses a les filles y nétes tant solament legítimes de la senyora Elizabet de Copons predita, a quiscuna deu lliures, per matrimoni y en cars per atapins, y, si monjes seran, quiscuna vull haie deu liures barchaloneses per vestiari.

Ítem vull y ordene que de mos béns sien esmerçades sexanta liures, de les quals sien comprats sexanta sous per mos administradós en loch tuto y segur, y vull consignen dit censal als administradós del hospital d'en Castelltort de la vila de Cervera per a ops de medecines, gallines y confitures per als pobres malalts de dit hospital.

Ítem vull que de mos béns sien donades cinquanta lliures per charitat al hospital general de Barchalona, de les quals vull sien comprats cinquanta sous annuals y sie consignada dita renda a dit hospital.

Ítem vull que de mos béns sien esmerçades tres-centes sexanta lliures barchaloneses per a celebratió de missa quotidiana, la qual missa o misses vull se diguen la hun any en la capella de Sanct Nicolau o del Sanct Misteri de la Vera Creu, en la sglésia maior de Cervera, per los preveres confreres de Sanct Nicolau, segons lo orde del venerable mossèn Pere Oromir; me és stat dit que és molt bo. Lo altre any vull se celebren en lo monestir de Preycador[s] de dita vila per los preveres religiosos de dit monestir. Emperò vull que aquell any que celebrar tindran dits frares dita missa quotidiana ne sien defalcades trenta misses, per les quals ne sien relevats trenta-tres sous, y sien celebrades en lo temps de la Coresma, en lo modo predit, per los preveres confreres de Sanct Nicolau, après del sermó, en honor dels XXXIII anys mon senyor Déu Jesús, tants anys prengué treballs per ma salvatió. Més ordene y vull que, si per los frares predits no se dirà dita missa en son any per fretura de frares preveres en ser lo número de ells poch y les obligacions moltes, done poder als marmessors o a la maior part

de pròpia auctoritat, com si jo fos, ne fassen dir, si a ells parrà, la meytat en dita capella de Sanct Nicolau per dits preveres de la sglésia maior o tantes com al [sic] ells apparà, ab charitat de un sou per quiscuna missa, y açò dich perquè ma intenció y voluntat és que se digue complidament dita missa quotidiana per remissió de mos peccats y augment de gràtia y glòria dels meus parents propinchs y, si dits frares a la determinatió de la maior part dels marmessors contravindran, vull que lo any après que a ells tocàs la tanda de la dita missa quasi quotidiana los sie levada per aquell any o anys y sie dita per los preveres sobredits de la sglésia maior y, per lo semblant, vull que, si per algun any per penúria de preveres de la sglésia maior de dita vila o per rahó de peste o de altra manera no se celebràs dita missa quotidiana, que aquella quantitat per la qual cessaria per qualsevulle causa de celebrar-se done potestat a dits marmessors o a la maior part dita quantitat comuten en la causa pia de poncelles o de vestir pobres o de charitat de pobres vergonyans, segons los apparrà, tant solament per aquell any o anys.

Ítem vull que de mos béns sien comprats cinquanta sous per cinquanta lliures, dels quals vull se diguen quiscuna semana una missa en lo castell de Moncortès per los venerables rector o vicaris de Sadaó, ço és, lo dilluns o divendres y, si festa occorrerà en la semana en tals dies, se digue altre dia fayner y, si dit rector o vicaris no la volran o no la diran per dos semmanes cessant, si parrà a la maior part dels marmessors, aquella restant quantitat per aquell any la puguen comutar en les causes pies de vestir pobres.

Ítem vull y ordone que de mos béns sien esmerçades en loch o lochs segurs vuyt-centes liures a sou per liura, de les quals quoranta lliures procehidores vull se facen y se paguen les causes pies següents: Primo vull que quiscun any se distribuesquen quinze lliures per a poncelles a maridar que sien pobres y specialment filles de viudes, si n'i aurà, y sien distribuydes d'esta manera que, quant se atrobaren poncelles per a maridar en lo loch de Moncortès o del loch del Canós, en què sien pobres a conexença dels marmessors o maior part, a quiscuna sien donades cinch liures per adjutori y en cars de matrimoni y, sy cas serà que de dits lochs no n'i haurà o no seran distribuydes dites quinze liures, vull que succehesquen en los loch[s] nomenats les donzelles pobres del loch de Clariana y de la Goda, ab la matexa charitat; emperò vull que sien dites poncelles naturals de dits lochs y pobres y les filles de les viudes pobres sien preferides a les altres. Y, si no se atrobaren per algun any tals donzelles, vull que dits administradós donen la quantitat o resta de aquell any que no se seran distribuydes lo any après a poncelles pobres de la vila de Cervera, per adjutori y en cas de matrimoni, a quiscuna tres liures, y les filles de les viudes pobres sien

preferides a les altres, y vull que los pares o mares o més propínchs a qui□s donarà dita charitat sien obligats de fer dir una missa de rèquiem per la ànima dels diffuncts en lo monestir de Preycadós de Cervera y, oyda, sien liurades dites cinch liures o tres liures ab dinés o pòlça segura als tals a qui se pertenyerà.

Ítem vull y ordene que, de les dites quoranta liures de renda, ne sien reservades quinze liures, dich XV liures, les quals vull que quiscun any per lo procurador de la sglésia maior de Cervera y per lo prior de Prehicadós y per lo prior de Sanct Nicolau y per lo hereu de la casa de Segur, marmesors, o per la maior part de aquells, sien distribuydes per a vestir pobres, segons se segueix, ço és, que vull que quiscun any lo dia de la Puríssima Conceptió de la Inmaculada Verge Maria sien vestits cinch pobres minyons o minyones del loch de Moncortès y del Canós, y cinch minyons o minyones pobres del loch de Clariana y de la Goda, a les donzelles sie donat una alna y mija de burell y als minyons una alna y mija de gas, lo restant fins a les quinze liures vull sie donat en les matexes porcions, relevat lo salari en part dels administradós, a minyons pobres o minyones dels circunveyens de Moncortès, ço és, de la Cardosa y del Arenyó, dexant-o a la consciència dels dits administradós, y, si parrà la portió de dit drap dels dos dits lochs de la Cardosa y Arenyó donar-la a altres pobres, sie en llibertat de dits administradós. Emperò vull y man que los qui hauran hagut dita charitat, o ab les cotes o faldetes fetes, si just impediment no tindran, o ab lo drap de una alna y miga, que vagen a la professó se fa en la vila de Cervera lo dia de la Conceptió de la Verge Maria ab lo orde que aparrà a dits administradós, portant quiscú dels pobres minyons una candela de dos dinés, la qual, hoïnt missa après de la professó en la capella sobredita de Sanct Nicolau, offeriran ab un dinés que□ls sie donat o, si parrà que oyen la missa maior, sie a determinatió de dits administradós. Pregue a dits administradós que avisen en dits lochs quinze dies o un mes abans per a fer electió dels jóvens pobres, per a què sien lo dit dia de la Conceptió en dita vila de Cervera, y done poder a dits administradós o a la maior part que, si volen fer dites cotes o faldetes per a dits minyons per a tal dia, o puguen fer de les dites quinze lliures.

Ítem vull y ordene que, de les deu lliures restans de les quoranta lliures, sie comprat blat bo y sie reservat per a la festa de Nativitat quiscun any y dits administradós, entremetran-se lo dia de Sanct Thomàs Apòstol que persones viudes o altres pobres pagesos del Canós y de Moncortès se atrobaran y determinant a qui tenen a donar forment, faran donar avís a què vinguen al blat forment. Vull que, si en dits dos loch[s] se atrobaran deu pobres y miszarables, a quiscú sie donada una quortera, mesura de Cervera, y a quatre viudes o pobres pagesos de Clariana y de la Goda, a quiscuna persona, per lo semblant, sie

donada una quortera de forment, mesura de Cervera, emperò que ells matexos s'i vinguen en Cervera. Emperò vull que, de dit forment, puguen haver distribuyt una migera los admi[ni]stradós, del qual facen fer pa cuyt y la meytat sie donat en la capella de Sanct Nicolau predita y l'altra meytat en lo monestir de Preycadors per dits administradós lo dia dels diffuncts, quiscun any, a pobres persones y als bassinés, special al bassí de Porgatori. Lo forment que restarà de les deu lliures distribuiran, segons la consciència dictarà de dits administradós, o als dits lochs circumveïns de Moncortès o en la vila de Cervera, tant poch o molt com volran.

Ítem vull que de mos béns sien donades per mon hereu o hereus a la senyora Aldonça, jermana mia, si hereva a mi no serà, per eliments de sa vida y vestir, quiscun any, trenta lliures barchaloneses y, si demane sa legitima y aquella cobrada, vull cesse la tal donatió feta per los eliments, supplicant a tots los meus marmessors la afavoresquen en tot lo que haurà a menester y, essent morta, dites trenta liures ab la mota torne[n] als hereu o hereus meus.

Ítem vull que de les causes pies sobredites sien administradós, après la creatió dels censals per dites causes pies, lo molt reverent mossèn Guillem Cassador sobredit, après mort del qual vull succeesque en dita administratió lo hereu mascle de la casa de mossèn Alentorn, de Seró, y los reverents procurador primer en orde de la comunitat de Cervera y lo prior del monestir de Preycadós y lo prior segon en orde de Sanct Nicolau de Cervera, los qui són ara y per temps seran, y lo hereu mascle de la casa de mossèn Joan Ffrancesch de Caldés, de Segur, que per avuy és ell y los qui per avant seran, als quals done plen poder y libera potestat de exigir qualsevol quantitat o quantitats a mi pertanyens y de complir totes les coses per mi en lo present testament ordenades. E vull que quiscun any per tot lo mes de janer sie donat compte per los [sic] procurador de dita comunitat y per lo prior de Preycadós y per lo dit prior de Sanct Nicolau y sie donat al molt reverent senyor mossèn Guillem Cassador y al senyor de Segur, com és dit, y als [sic] procurador maior de dita sglésia y al prior segon en orde de Sanct Nicolau qui aquell any seran elegits de nou, y sien donats dits comptes en lo archiu de dita sglésia de Cervera ab libre nou que□s face y sie recòndit en dit archiu, y sie donat per los treballs de la administratió contínua hauran feta dits procurador y priors vells, a quiscú dels tres, deu sous quiscun any, essent presents en los comptes, y al senyor mossèn Guillem Cassador cinch sous y al senyor mossèn Joan Ffrancesch de Caldés o als hereus, com és dit, si presents seran en dits comptes, altres cinch sous y al archiver per continuar dits comptes sien donats tres sous, los quals quoranta-tres sous vull sien defalcats quiscun any de les causes pies predites de poncelles, de vestiariis y de charitat de forment, de les

poncelles y vestiaris per quiscuna de aquestes dos causes pies quinze sous y de la charitat del forment tretze sous.

Ítem vull y man que de mos béns sien pagades y exegides totes les coses susdites, les lexes per mi fetes y que realment y de fet sien dades les peccúnies al procurador y prior predits de la sglésia de Cervera y aquelles posades en custòdia del armari del archiu de dita sglésia fins a degut esmers, faedor per dits propínchs marmessors y administradós y comunitat dels preveres de dita sglésia, essent determinat en lo chor de dita sglésia, com se acostume en los esmerços se fan per semblants causes pies, y sie fet segons la maior part determinarà.

Ítem vull y man que de les rendes de dita peccúnia per tostemps sien exegidors y demanadós los dits procurador y prior menor ab los marmessors damunt y més prop nomenats mentre viuran, així que de mans de aquells sien distribuïdes y pagades dites rendes anuals per mi disposades per ço que millor se segueque ma voluntat y, no fent segons tinch dit y ordenat, se puguen fer les commutacions o transpostations com tinch dit per mos marmessors propdits o per la maior part de aquells.

En tots, emperò, dels altres béns meus, drets y actions haguts y per haver instituesch hereu universal lo fill o filla de mi nexeran y, si mascle y femella, lo mascle lexant als altres de mi nexedors, si n'i haurà, ses portions de legittimes. E, si per cars que dit mon hereu o hereva en primer grau o segon morirà sens fills o ab fills no venint a edat de testar, substituesch en tal cars a la senyora Aldonça, jermana mia, de vida sua tant solament. Aprés, emperò, mort sua vull que dits béns y heretat vingue y se esguarde per eguals parts als senyors mossèn Joan Francesch de Caldés, de Segur, y al senyor mossèn Onofre de Alentorn, senyor de Seró, y al senyor mossèn Ponç de Peremola, de Agramunt, cosins jermans meus, a ells y a hereus seus, a ses lliberes voluntats. Així, emperò, que sie y romangue cada porció de aquells affixa en ses pròpies heretats quede hu a altre la porció del ha hu al altre no sie transpostada, transferida ni alienada en altres persones stranyes sinó tant solament entre los dits meus sus stituhits y nomenats. En així que, en cars que lo hu de ells contrafés o haie contrafet o contrafarà en aquesta mia disposició, ara per llavors y lavors per ara, en aquell abdicó y lleve la porció per mi dexada y aquella sie applicada per als hospitals dels pobres malalts de Barchalona y de la vila de Cervera per eguals parts.

Açò és lo meu darrer testament, anul.lant qualsevulle altre que tinga fet y de present casse y anul.le, volent que aquest sie la última voluntat mia, la qual vull que valgue per dret de testament e, si no valie e no valrà per dret de

testament, almenys vull que aquell o aquella valgue per dret de codicil o altre qualsevol manera e darrera voluntat o disposició o en aquelles millor modo, manera y forma que de dret millor valer porà o deurà, lo qual testament és stat, de voluntat mia, scrit en lo castell de Moncortès a XI de agost any M D cinquanta-sis, de mà del venerable mossèn Balthazar Sança, prevere sobredit de la vila de Cervera, sotsignat de mà de mi, Elizabet Cassadora, vídua.

Conste de sobreposít de mà de dit mossèn Sança, en la quinta pàgina, a hon diu "lo dia dels diffunct, quiscun any,". Ítem de altre sobreposít, en la penúltima línia de dita pàgina, en que diu "menor". Ítem conste del sobreposat al marge en la mateixa pàgina, a la setzena línia, a hont diu "après mort del quall vull succeesque en dita administratió lo hereu mascle de la casa de mossèn Alentorn, de Seró,". Ítem conste de de [sic] marginal additió en la tercera pàgina, línia dècima, a hon diu "de les quals vull sien comprats cinquanta sous annuals y sien [sic] consignada dita renda a dit hospital". Ítem en la mateixa pàgina, línia XXXVII^a, a hon diu "tant solament per aquell any o anys".

Yo, sobredita Isabel Cassadora y de Çacirera, viuda, confesse lo sobreescrit testament ésser fet de voluntat mia.

[A la coberta:] Die quarta mensis septembris anno a nativitate Domini M^o D^o LVI° intus castrum de Moncortès, vicarie ville Cervarie, per magnificam dominam Elisabetam Casadora y Sacirera, viduam, uxor quondam magnifici domini Francisci Casador quondam militis, ffruit michi Hieronimo Romeu, notario infra scripto traditum presens testamentum clausum et sigillatum cum quatuor sigillis de Sacirera et manu venerabilis domini Baltesaris Sança, presbiteri ville Cervarie, scriptum et in hiis presentem et per eam in manu et posse meis fuit firmatum, existentem sanam corporis et sue integre memorie et loquele, volens quod non apperiatur nisi morte eius secuta et quod sibi valeat iure testamenti et, si iure testamenti valere non poterit, quod valeat iure codicilli aut donacionis causa mortis aut illius alterius ultime voluntatis qua melius de iure valere poterit.

Presentibus testibus ore vocatis suo predicto domino Iacobo Casador, sacrista Dertuse, venerabile Ioanne Pasqual, presbitero regni Francie, loci Anglate, episcopatus Nemausensis, Ioanne Ferrer, dicti castri de Moncortès, Iacobo Canosa, loci de Conquabella, Matheo Texidor, loci de Belver, Anticho Costafreda et Ioanne Ganyet, loci de Ossó, agricultoribus.

[S'han conservat dos segells que mostren un escut amb vuit rodelles].

I m' disposades p' ço que millor se segue que ma voluntat y no se'n segueu cony dit y ordenar / Espugnem fir. les comtansons o transposicions com tuncy dit y mo's marime fins q' podre q' p' la moior part de aquelles

En tots empere dels altres bens neg drachy accions hagues y per hauer / Inth tucres heren vniuersal lo fill o filla demí nepeta y h' ma'stre y filla de ma'stre legant als altres demí nepeters sin' haura ses portions de legatimes / E's per car' q' dit m'õ houu o / herena empere gran o segon nouzasens fills o ab filla no tuncy a edat de testar substituets en valors ab' Senyora ab' donna / Jomana ma' de'nda sua tanfolamer' apres empere mort sua vull que d'us bens y heren / tanque y se esguarda per equal parts als senyors moss' Joan francisc' de raldes del Regne y al senyor ni onofre de alentorn senyor de s'ixo y al senyor ni goni de peremola de agra mir' ro'sne / Jem'at me'g a ells y a heren sous a ses llibres voluntat / Arri' empere que s'ie y romanque cada part de aquells altres en ses propries herenay que de h' a altre la portio del h'aju al altre no s'ie transpostada transferida ny altera da en altres persones / Stranges / sino tanfolamer' en ellos d'us me'g substituets y nomenats / En any que entras que lo h'ir de ells contrates o h'are contra fer o contrataca en aquells ma' disposas ara per llavors y llavors q' ara en aquell ab' d'ico y llene la portio q' m' de'nda y aquells s'ie applhats per als hospitals dels pobles malats de barragolona y de la vila de l'cedra per equal parts

Aço es lo meu darrer testament amillant qual'omlle altre que t'ingra fer y de present casse y amulle / volent que aquest s'ie lo vltima voluntat ma' la q' vull que valegue per dret de testamet e / mo' valre e no valra per dret de testament almenys vull que a'ill o / aquells valgue per dret de codit o / altre qual' senol manera e / d'arret / voluntat o / disposicio o / on aquelles millor modo manera y forma que de dret millor valer pora / o deura / Lo qual testamet es sua deuoluntat ma' s'irir en lo castell demí cortes a xj de agost any m' d' m' qu' m' s'ie dema del venerable moss' baltazar s'arra p' reuore / s'obit dit de la vila de l'cedra / s'of' signat de ma' demí Etzabet castañeda v'ndina / comte de sobte posat dema de di / m' s'ie s'arra en la q' vna pagina a hon' d'iu lo dia dels d'achims qu' s' m' any / vid' de altre sobre posat en la penultima linea de dita pagina enq' d'iu menor / vid' comte del sobre posat al marge en la mateixa pagina ala se'zena linea a hon' d'iu m' / Apres morir del d'it vull succe'que en dita ad'm' strabato lo heren ma'stre de la casa demí alentorn de s'ero / vid' comte de demargual additio en la tercera pagina / m' s'ie de les quals vull s'ie com p'oues / Com' p'oues s'ie annuals q' s'ie en / q' m' d'ia una renda odr' hospital / J'com en la ma' te'ra pagina linea v'ndina te' s'ie d'iu tanfolamer' q' aquell any o / anys /

Yo sobredicha isabel cassadera y de
vniuersal v'ndina com' p'oues lo sob' r
p' s'ie p'oues s'ie s'ie s'ie s'ie s'ie s'ie s'ie
vniuersal v'ndina

Última página del testamento d'Isabel de Sacirera

